

نقد و بررسی

اسرائیلیات

در داستان‌های چهار پیامبر

حضرت شعیب، موسی، یوشع و یونس علیهم‌السلام

با توجه به تفاسیر الدر المنثور و نور الثقلین

مؤلف: فهیمه کلباسی اصفهانی



نقد و بررسی اسرائیلیات

مؤلف / فهیمه کلباسی اصفهانی

ناشر / بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام

نوبت چاپ / اول، پاییز ۸۸

شمارگان / دو هزار نسخه

ویراستار / محمدرضا مجیری

صفحه آرا / رضا فریدی

لیتوگرافی / ترام اسکندر ۷۸۳۰۰۵۸

بها / ۴۵۰۰ تومان

مراکز پخش:

۱. قم: مرکز تخصصی مهدویت/خیابان شهیدا / کوچه آمار (۲۲)/ بن بست شهید علیان

ص.ب: ۱۱۹-۳۷۱۳۵ ☎ تلفن: ۰۷۷۳۷۸۰۱ ☎ فاکس: ۷۷۳۷۱۶۰

۲. تهران: بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام ☎ ص.ب: ۳۵۵-۱۵۶۵۵ ☎ تلفن: ۸۸۹۵۹۰۴۹

☎ فاکس: ۸۸۹۸۱۳۸۹

WWW.IMAMMAHDI-S.COM

info@imammahdi-s.com

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۷۴۲۸-۶۷-۵

مقدمه ناشر

انا نحن نزلنا الذكر و انا له لحافظون

همانا ما قرآن را نازل کردیم و همانا ما حتماً و بدون تردید آن را حفظ خواهیم کرد.

قرآن مجید به اذن پروردگار از زمان نزول تاکنون و تا قیامت از دستبرد تحریف‌گران در امان بوده و هست، ولی کتب تفسیر و آنچه درباره قرآن نگاشته می‌شود چنین حفاظتی ندارد. از این رو اخبار گوناگونی که بیشتر آن اسرائیلیات هستند در این آثار به چشم می‌خورند. وظیفه دانشجویان و پژوهشگران در این عرصه بسیار سنگین است؛ چرا که پالایش کردن حقایق از ساخته‌ها و مجموعه‌های کاری ضروری و خطیر است که بایستی بر آن همت گمارد. نوشته حاضر تلاشی است از سوی نویسنده که به عنوان پایان نامه کارشناسی ارشد در دانشکده اصول دین تدوین شده و سپس با ویرایش مجدد علمی و ادبی به مجموعه حاضر تبدیل شده است. از نویسنده و کسانی که در تدوین این اثر به شکل حاضر کوشش نمودند، به‌ویژه جناب حجت‌الاسلام والمسلمین کلباسی که ویرایش علمی و جناب حجت‌الاسلام والمسلمین مجیری که ویرایش ادبی را بر عهده داشته‌اند قدردانی و تشکر می‌شود.

انتشارات

بنیاد فرهنگی حضرت مهدی موعود علیه السلام

تقديم

تقديم به پيشگاه حضرت احديت

ای همه هستی ز تو پیدا شده
زیر نشین علمت کائنات

تقديم به پيشگاه پیامبر خاتم صلی الله علیه و آله

آن که ایجاد جهان را واسط است
شاهباز سدره آمد جهان او

تقديم به پيشگاه امیر المؤمنین علیه السلام

صورت او جامه مجد و سعادت را طراز
از کلام کاملش انوار دانش شعله زن

تقديم به پيشگاه حضرت زهرا علیها السلام

شد به دنیا رخس چراغ افروز
باز فردا چراغ افروزد

تقديم به پيشگاه حضرت قائم علیه السلام

هر نکته از او شکفته باغی
لفظش چو طراوت جوانی

خاک ضعیف از تو توانا شده
ما به تو قائم چو تو قائم به ذات

در میان خلق و خالق رابط است
رحمة للعالمین در شأن او

معنی او خاتم اقبال و دولت را نگین
راست چون اسرار علم از سینه اهل یقین

شب ماگشت ز التفاتش روز
که از آن جرم عاصیان سوزد

افروخته تر ز شب چراغی
معنیش چو آب زندگانی

تقدیر و تشکر

با تقدیر و تشکر از مجاهد عالیقدر علامه مرتضی عسکری
برگ درختان سبز در نظر هوشیار هر ورقش دفترست معرفت کردگار
با تقدیر و تشکر از استاد ارجمند جناب دکتر عسکری
اگر توفیق او رهبر نباشد جمع سمی ما باشد معطل
با تقدیر و تشکر از استاد راهنمای محترم دکتر نفی پورفر
سخن ها را به دستور خردمند به وجه خوب باید داد پیوند
با تقدیر و تشکر از استاد مشاور محترم دکتر معارف
کجا شوند به صد قرن، دیگران چون او ستاره، ماه جهانتاب کی شود به مرور
با تقدیر و تشکر از اساتید محترم دانشگاه اصول الدین
علو اوست به جانی که اختر پروین فشانده در قدمش جمله لؤلؤی متور
با تقدیر و تشکر از مرحوم پدر دلسوز و مشوق دانش دین
حد شکر حق نداند هیچکس حیرت آمد حاصل دانا و بس
با تقدیر و تشکر فراوان از مادر مهربان و فداکارم
غایت یک شکر چیست؟ دانستن حق یک شکر ناتوانستن
با تقدیر و تشکر از همسر بزرگوار و چهار فرزند دلبندم
لطف او لطیفست خارج از عدد فضل او فضیلت بیرون از قیاس

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

قَالَ رَبِّ اشْرَحْ لِي صَدْرِي - وَيسِّرْ لِي أَمْرِي - وَاخْلُلْ عُقْدَةً مِّنْ لِّسَانِي - يَقْفُوهَا قَوْلِي^۱
 [حضرت موسی] گفت: پروردگارا! سینه ام را گشاده کن؛ و کارم را برایم آسان گردان؛ و
 گره از زبانم بگشای.

تحقیق حاضر با عنوان: "نقد و بررسی اسرائیلیات در مورد پیامبران، حضرت شعیب - موسی -
 یوشع - یونس - علیهم السلام با توجه به دو تفسیر نورالتقلین و الدر المنثور؛" صورت پذیرفته است. یکی از
 آفات اصلی تفسیر ماثور، روایات اسرائیلی می باشد؛ چه آنهایی که به عنوان تفسیر آیات وارد تفاسیر
 شده اند و چه آنهایی که به پیامبران و ائمه معصومین علیهم السلام نسبت داده شده و در بخش زیادی از
 تفاسیر قرآنی وجود دارد. حتی آن کتابهایی که نویسندگان سعی در برحذر ماندن از این مقوله
 کرده اند؛ باز هم از این آسیب در امان نمانده و گرفتار شده اند.

این موضوع نشان دهنده گسترش اسرائیلیات بوده و این که اسرائیلیات دارای بافتی پذیرفتنی
 بوده است؛ از این رو تشخیص آنها از واقعیات به آسانی امکان پذیر نیست. بخش عظیمی از
 اسرائیلیات به سرگذشت پیامبران علیهم السلام مربوط می باشد و از آن جایی که قصص انبیاء، از منابع عقائد
 و احکام شرعیه نبوده است؛ به این جهت مفسران و دانشمندان، حساسیت کمتری نسبت به این
 روایات نشان داده اند؛ بویژه که سرگذشت پیامبران علیهم السلام نوعاً در قرآن مجید به صورت فشرده ارائه
 شده و بیشتر تکیه بر مواردی است که حاوی عبرت ها و درس ها است، از این رو به ذکر جزئیات
 و موارد حاشیه ای نپرداخته است.

وجود عالمان اهل کتاب، در کنار مسلمانان، موجب گشته است که روایات و عقاید آنها به

مسلمانان انتقال یابد؛ به خصوص در زمان منع تدوین حدیث (زمان خلیفه دوم). که در این زمان دست اهل کتاب، در گفتن قصص و داستان سرائی باز بوده است و مفسران و علماء با این روایات با تساهل و تسامح برخورد کرده و آنها را پذیرفته‌اند، یعنی نیازی به تحقیق در باره آنها ندیده‌اند؛ ولی خطر و پیامدهای منفی این روایات بیش از حد تصور بوده است؛ زیرا آنها پایه برخی از عقاید انحرافی نزد مسلمانان گشته‌اند.

اگرچه از همان آغاز شکل گیری اسرائیلیات، با موضعگیری روشن پاسداران مذهب، یعنی امامان شیعه علیهم‌السلام این توطئه رنگ باخت و نخستین کسی که در پیروی از پیامبر اسلام صلی‌الله‌علیه‌وآله‌وسلم و کتاب خدا، به تخطئه و تکذیب اشاعه دهندگان این گونه مطالب پرداخت؛ حضرت علی علیه‌السلام بود. ولی با این وجود تفاسیر مأثور و کتابهای قصص اهل سنت مملو از اسرائیلیات بوده، و در تعداد اندکی از تفاسیر شیعه نیز گاه به جهت جامع بودن کتاب و گاه برای مشخص نمودن اسرائیلیات، راه پیدا کرده است.

در این بین گروهی از دانشمندان شیعه و اهل سنت، دست بر دست نهاده، تلاشهای گسترده ای برای شناسائی اسرائیلیات مخالف قرآن مجید انجام دادند و اجازه حضور بیش از این، به موارد ذکر شده ندادند. این نوشتار نیز تلاشی مختصر است که در فصول آن به ذکر نمونه هایی از این مقوله پرداخته شده است، انشاء الله نتایج حاصل از این تحقیق و بررسی بتواند قدمی کوچک در راه شناخت حقایق قرآنی باشد. روش این تحقیق به تناسب موضوع، کتابخانه ای و روش تحلیل، استنباطی و اجتهادی مصطلح در حوزه‌های علمیه است.

مطلبی که قابل ذکر است آن است که درباره اسرائیلیات، حساسیت موضوع و لزوم دقت در قبول و یا رد روایات بسیار حائز اهمیت است؛ گاهی ممکن است روایتی از سوی ائمه اهل بیت علیهم‌السلام در مورد مسأله ای وارد شده باشد؛ از طرفی، تعبد و سرسپاری در برابر کلام معصوم علیه‌السلام، اقتضا می‌کند آن را بپذیریم و از طرفی، احتیاط و دقت در موضوع، موجب می‌شود که آن را با دیدی وسیع تر و با تیزبینی، بر کتاب الهی و دلیل قاطع عقلی عرضه کنیم؛ زیرا مرجع سخنان معصومین علیهم‌السلام، آن طور که خود فرموده‌اند؛ قرآن مجید است که در صورت موافقت با کتاب خدا، مکلف به قبول آن هستیم و در صورت ناسازگاری و تباین کلی با ظواهر آن، مأمور به قبول آن نیستیم و چه بسا باید آن را مردود شمرده یا حکم به توقف و سکوت نموده، تبیین حقیقت مسأله را به اهل بیت علیهم‌السلام ارجاع دهیم.

بخش نخست این نوشتار، به چگونگی شکل گیری اسرائیلیات در چهار فصل می‌پردازد که عبارتند از:

۱- عوامل پیدایش اسرائیلیات در تفاسیر،

۲- معروفترین افراد در ترویج اسرائیلیات،

۳- شناخت جایگاه اسرائیلیات،

۴- اسرائیلیات و وظایف مسلمین در قبال آن.

سپس در طی بخش ۲ و ۳ که هر کدام شامل دو فصل است؛ به ترتیب درباره اسرائیلیات در سرگذشت حضرت شعیب، حضرت موسی، حضرت یوشع و حضرت یونس علیهم السلام می‌پردازد. این تحقیق، نشان می‌دهد که، علی‌رغم تلاشهای مذبحخانه دشمنان دین الهی، آفتاب روشنی بخش حقیقت، هرگز محوشدنی نیست و گویا عناصر و عوامل إشاعه دهنده اسرائیلیات، مانند عنکبوت، تارهای نازک و لرزان خویش را به دور خود تنیده‌اند و با تکیه بر آن، از حقایق دین غافل گشته‌اند.

"يُرِيدُونَ لِيُطْفِئُوا نُورَ اللَّهِ بِأَفْوَاهِهِمْ وَاللَّهُ مُتِمُّ نُورِهِ وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ" ^۱

"آنان می‌خواهند نور خدا را با دهان خود خاموش سازند، ولی خدا نور

خود را کامل می‌کند، هرچند کافران خوش نداشته باشند."

در این کتاب، این مطالب و نظایر آن، برگرفته از دو تفسیر الدرالمنثور و نورالثقلین، با تقسیم بندی خاصی مورد بررسی قرار گرفته و از دیگر تفاسیر شیعه و سنی، به همراه کتب قصص و تاریخ اسلام نیز استفاده شده است و به کمک نظرات علمای اسلام، نتیجه و برداشتی در هر قسمت حاصل شده است. درانتهای سخن، می‌بایست به این مطلب اشاره نمایم که هیچ تحقیقی کامل نیست و راه کمال بسی دراز است؛ بسیار خرسند خواهیم شد که نقطه نظرات اساتید و منتقدان را شنیده، و انشاء الله از آنها استفاده شود.

"رَبَّنَا لَا تُزِغْ قُلُوبَنَا بَعْدَ إِذْ هَدَيْتَنَا وَهَبْ لَنَا مِنْ لَدُنْكَ رَحْمَةً إِنَّكَ أَنْتَ الْوَهَّابُ"

«پروردگارا! دل‌هایمان را، بعد از آن که ما را هدایت کردی، (از راه حق)

منحرف مگردان! و از سوی خود، رحمتی بر ما بپخش، زیرا تو بخشنده‌ای!»

صَدَقَ اللهُ الْعَلِيُّ الْعَظِيمُ

فهیمة کلباسی اصفهانی

اسفند ۱۳۸۷

فهرست مطالب

بخش مقدماتی اسرائیلیات چیست؟

۲۳	چرا به این بحث پرداختیم؟
۲۴	معرفی دو کتاب تفسیری
۲۴	نورالتقلین
۲۵	الدرالمنثور
۲۶	تفسیر مائور چیست؟
۲۶	تاریخچه حدیث
۲۷	سیر کلی مباحث

بخش ۱ فصل مبانی

فصل ۱ عوامل پیدایش اسرائیلیات در تفاسیر

۳۳	زمینه‌های بروز اسرائیلیات
۳۳	حضور یهود در جزیره العرب
۳۵	تأثیر یهود بر اعراب
۳۷	علاقة اعراب به سخنان یهودیان تازه مسلمان
۳۸	فرهنگ اعراب بادیه نشین
۳۹	موضع کینه توزانه یهودیان نسبت به اسلام
۴۰	محورهای دیدگاه قرآن کریم درباره اهل کتاب

فصل ۲ معروف‌ترین افراد در ترویج اسرائیلیات

۴۴	عبدالله بن سلام
۴۶	اشکالات حدیث از نظر علامه طباطبائی

کعب الاحبار	۴۷
ابو هريره	۴۹
میزان مصاحبت ابوهريه با رسول خدا ﷺ	۵۰
میزان اعتبار احاديث ابوهريه و تأثير کعب الاحبار بر وی	۵۱
نمونه‌ای چند از احاديث ابوهريه	۵۲
تميم داری	۵۴
حديث الجساسة	۵۵
نقش تميم داری در عصر عمر	۵۷
عبدالله بن عمرو بن عاص	۵۸
عبدالله و ارتباط وی با کعب الاحبار	۵۸
عبدالله و روايات اسرائيلى	۵۹
عبدالملك بن جريج (۸۰-۱۵۰ ق)	۵۹

فصل ۳

شناخت جایگاه اسرائیلیات

موضع پیامبر ﷺ و اهل البيت  در قبال اسرائیلیات	۶۲
موضع اهل بیت  برابر اسرائیلیات	۶۷
موضع شیعیان، برابر اسرائیلیات	۶۸

فصل ۴

اسرائیلیات و وظایف مسلمانان در قبال آن

چگونگی ریشه کن کردن اسرائیلیات	۷۲
تأثیر سوء اسرائیلیات در فرهنگ اسلامی	۷۲
وظیفه خطیر مفسران و علمای دین در قبال اسرائیلیات	۷۳

بخش ۲

نقد و بررسی اسرائیلیات

در قصص حضرت شعیب  و حضرت موسی 

فصل ۱

اسرائیلیات در سرگذشت حضرت شعیب 

مقدمه	۷۸
سیمای شعیب نبی  از دیدگاه قرآن	۷۸
سیمای شعیب  از دیدگاه تورات	۸۱
سیمای شعیب  در تفاسیر اثری	۸۱
روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور	۸۱
روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین	۸۳

۸۳	بررسی اسرائیلیات درباره خدمتگزاری حضرت موسی علیه السلام برای حضرت شعیب علیه السلام
۸۳	دیدگاه قرآن، درباره مبعوث شدن حضرت شعیب علیه السلام
۸۴	سیمای شعیب علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۸۴	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۸۵	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۸۶	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۸۷	نتیجه.....
۸۷	بررسی وصف «ضعیف» درباره حضرت شعیب علیه السلام
۸۷	دیدگاه قرآن.....
۸۸	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۸۸	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۸۹	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۹۰	نتیجه.....
۹۱	رد نسبت «شرک» به حضرت شعیب علیه السلام
۹۱	دیدگاه قرآن.....
۹۱	سیمای شعیب علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۹۲	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۹۲	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۹۳	آراء مفسران.....
۹۵	نتیجه.....
۹۷	اسرائیلیات درباره معجزه حضرت شعیب علیه السلام
۹۸	دیدگاه قرآن.....
۹۸	دیدگاه تورات.....
۹۸	سیمای شعیب علیه السلام در روایات اثری.....
۹۸	روایات تفسیری اهل سنت.....
۹۹	روایات تفسیری شیعه.....
۱۰۰	نتیجه.....
۱۰۰	بررسی اسرائیلیات درباره ازدواج دختر شعیب علیه السلام با حضرت موسی علیه السلام
۱۰۰	دیدگاه قرآن.....
۱۰۲	دیدگاه تورات.....
۱۰۴	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۱۰۷	سیمای شعیب علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۱۰۷	روایات تفسیری اهل سنت به ویژه الدر المنثور.....
۱۰۹	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۱۱۴	نتیجه.....

فصل ۲

اسرائیلیات در سرگذشت حضرت موسی علیه السلام

۱۱۶.....	مقدمه
۱۱۶.....	الف. سیمای موسای نبی علیه السلام از دیدگاه قرآن
۱۱۸.....	ب. سیمای موسای نبی علیه السلام از دیدگاه تورات
۱۱۹.....	ج. مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۲۰.....	مباحث قابل بررسی در سرگذشت حضرت موسی علیه السلام
۱۲۱.....	تولد موسی علیه السلام
۱۲۱.....	دیدگاه قرآن
۱۲۳.....	دیدگاه تورات
۱۲۳.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۲۶.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۱۲۶.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۱۲۸.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین
۱۳۲.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات
۱۳۳.....	نتیجه
۱۳۵.....	سرگذشت ضرب قبطی توسط موسی علیه السلام
۱۳۵.....	دیدگاه قرآن
۱۳۶.....	دیدگاه تورات
۱۳۷.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۳۸.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۱۳۸.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۱۳۸.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین
۱۳۹.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات
۱۴۵.....	نتیجه
۱۴۶.....	گریز موسی علیه السلام از مصر
۱۴۶.....	دیدگاه قرآن
۱۴۶.....	دیدگاه تورات
۱۴۶.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۴۶.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۱۴۶.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۱۴۷.....	روایات تفسیری شیعه به ویژه نورالثقلین
۱۴۸.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات
۱۴۸.....	نتیجه
۱۴۸.....	ازدواج موسی علیه السلام
۱۴۹.....	ورود موسی علیه السلام به سرزمین مقدس

۱۴۹.....	دیدگاه قرآن.....
۱۵۰.....	دیدگاه تورات.....
۱۵۰.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۱۵۲.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۱۵۳.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۱۵۴.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۱۵۵.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۱۵۷.....	نتیجه.....
۱۵۹.....	مأموریت موسی علیه السلام به همراهی هارون علیه السلام
۱۶۰.....	دیدگاه قرآن.....
۱۶۰.....	دیدگاه تورات.....
۱۶۲.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۱۶۴.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۱۶۴.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۱۶۵.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۱۶۵.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۱۶۶.....	نتیجه.....
۱۶۷.....	معجزات موسی علیه السلام
۱۶۷.....	دیدگاه قرآن.....
۱۶۷.....	دیدگاه تورات.....
۱۶۸.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۱۶۸.....	معجزات موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۱۶۹.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۱۶۹.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۱۷۰.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۱۷۱.....	نتیجه.....
۱۷۲.....	مبارزه موسی علیه السلام با ساحران دربار فرعون.....
۱۷۲.....	دیدگاه قرآن.....
۱۷۴.....	دیدگاه تورات.....
۱۷۵.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۱۷۵.....	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۱۷۶.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۱۷۷.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۱۷۸.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۱۷۹.....	نتیجه.....
۱۸۱.....	نجات موسی و بنی اسرائیل از چنگال فرعونیان.....
۱۸۱.....	دیدگاه قرآن.....

۱۸۲	دیدگاه تورات
۱۸۳	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۸۳	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۱۸۳	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۱۸۸	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین
۱۹۱	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرانیلیات
۱۹۴	نتیجه
۱۹۴	میقات موسی علیه السلام با خدا
۱۹۴	دیدگاه قرآن
۱۹۵	دیدگاه تورات
۱۹۷	۲.مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۱۹۸	میقات موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۱۹۸	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۲۰۰	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین
۲۰۱	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرانیلیات
۲۰۲	نتیجه
۲۰۳	اسرانیلیات در قصه تابوت
۲۰۳	دیدگاه قرآن
۲۰۳	دیدگاه تورات
۲۰۴	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۲۰۴	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۲۰۴	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۲۰۸	۲.روایات تفسیری شیعه به ویژه نور الثقلین
۲۰۹	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرانیلیات
۲۱۰	نتیجه
۲۱۰	گوساله پرستی قوم و برخورد موسی علیه السلام با هارون علیه السلام
۲۱۰	دیدگاه قرآن
۲۱۱	دیدگاه تورات
۲۱۲	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات
۲۱۳	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری
۲۱۳	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور
۲۱۵	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین
۲۱۸	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرانیلیات
۲۲۲	نتیجه
۲۲۳	اسرانیلیات در تقاضای رؤیت خدا از سوی موسی علیه السلام
۲۲۳	دیدگاه قرآن

۲۲۴	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۲۲۴	درخواست رؤیت خداوند از جانب موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۲۲۴	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدرالمثور.....
۲۲۷	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۲۳۲	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۲۳۷	نتیجه.....
۲۳۷	آزردن موسی علیه السلام توسط قومش.....
۲۳۷	دیدگاه قرآن.....
۲۳۸	دیدگاه تورات.....
۲۳۸	ماجرای آزار حضرت موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۲۳۸	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدرالمثور.....
۲۳۹	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۲۴۰	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۲۴۳	نتیجه.....
۲۴۳	علت چهل سال سرگردانی در بیابان سینا.....
۲۴۳	دیدگاه قرآن.....
۲۴۴	دیدگاه تورات.....
۲۴۵	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۲۴۶	سرگردانی بنی اسرائیل در تفاسیر اثری.....
۲۴۷	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدرالمثور.....
۲۴۸	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۲۴۹	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۲۵۲	نتیجه.....
۲۵۲	ماجرای گاو بنی اسرائیل.....
۲۵۳	دیدگاه قرآن.....
۲۵۴	دیدگاه تورات.....
۲۵۴	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۲۵۵	ماجرای گاو بنی اسرائیل در تفاسیر اثری.....
۲۵۵	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدرالمثور.....
۲۵۷	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۲۵۹	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۲۶۰	نتیجه.....
۲۶۱	برخورد موسی علیه السلام با قارون.....
۲۶۱	دیدگاه قرآن.....
۲۶۲	دیدگاه تورات.....
۲۶۵	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۲۶۶	سیمای موسی علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۲۶۶	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدرالمثور.....

روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....	۲۶۹
نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....	۲۷۳
نتیجه.....	۲۷۵
سرگذشت همراهی موسی با خضر.....	۲۷۶
دیدگاه قرآن.....	۲۷۷
دیدگاه تورات.....	۲۷۹
سیمای موسی (ع) در تفاسیر اثری.....	۲۷۹
روایات تفسیری اهل سنت.....	۲۷۹
روایات تفسیری شیعه.....	۲۸۳
نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....	۲۸۹
نتیجه.....	۲۹۲

بخش ۳

بررسی اسرائیلیات در قصص الأنبياء

حضرت یوشع (ع) و حضرت یونس (ع)

فصل ۱

اسرائیلیات در سرگذشت حضرت یوشع (ع)

مقدمه.....	۲۹۸
سیمای یوشع نبی (ع) از دیدگاه قرآن.....	۲۹۸
سیمای یوشع (ع) از دیدگاه تورات.....	۲۹۹
مباحث قابل بررسی در سرگذشت حضرت یوشع (ع).....	۳۰۱
یوشع بن نون (ع) جوان همراه حضرت موسی (ع) در سوره کهف.....	۳۰۱
سیمای شعیب (ع) در تفاسیر اثری.....	۳۰۱
روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....	۳۰۱
روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....	۳۰۳
نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....	۳۰۵
نتیجه.....	۳۰۶
مشابهت حضرت یوشع (ع) و حضرت علی (ع) از لحاظ وصی بودن.....	۳۰۶
دیدگاه قرآن.....	۳۰۷
دیدگاه تورات.....	۳۰۸
روایات تفسیری اهل سنت به ویژه الدر المنثور.....	۳۰۸
روایات تفسیری شیعه به ویژه نورالثقلین.....	۳۱۱
نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....	۳۱۴
نتیجه.....	۳۱۵
مشابهت یوشع (ع) و علی (ع) از لحاظ قیام همسر پیامبر زمانشان بر ضد ایشان.....	۳۱۵
دیدگاه قرآن.....	۳۱۵

۳۱۶.....	دیدگاه تورات.....
۳۱۶.....	سیمای یوشع عليه السلام در تفاسیر اثری.....
۳۱۶.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۳۱۶.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۳۱۸.....	نتیجه.....
۳۱۸.....	مشابهت حضرت یوشع عليه السلام و حضرت علی عليه السلام از لحاظ ردالشمس.....
۳۱۸.....	بررسی ردالشمس در تفاسیر اثری.....
۳۱۸.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۳۲۰.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۳۲۱.....	نتیجه.....
۳۲۱.....	ماجرای عمالقه.....
۳۲۲.....	دیدگاه قرآن.....
۳۲۳.....	دیدگاه تورات.....
۳۲۵.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۳۲۵.....	سیمای عمالقه در تفاسیر اثری.....
۳۲۵.....	روایات تفسیری اهل سنت به ویژه الدر المنثور.....
۳۲۹.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۳۳۰.....	نتیجه.....

فصل ۲

اسرائیلیات در سرگذشت حضرت یونس عليه السلام

۳۳۲.....	مقدمه.....
۳۳۲.....	الف. سیمای یونس نبی عليه السلام از دیدگاه قرآن.....
۳۳۳.....	ب. سیمای یونس نبی عليه السلام از دیدگاه تورات.....
۳۳۳.....	ج. مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۳۳۴.....	مباحث قابل بررسی در سرگذشت حضرت یونس عليه السلام
۳۳۴.....	دیدگاه قرآن درباره حضرت یونس عليه السلام و ماجرای کشتی.....
۳۳۵.....	دیدگاه تورات.....
۳۳۶.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۳۳۶.....	سیمای یونس عليه السلام در تفاسیر اثری.....
۳۳۶.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۳۳۹.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نور الثقلین.....
۳۴۰.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۳۴۱.....	بررسی روایات.....
۳۴۲.....	ماجرای حضرت یونس عليه السلام در شکم ماهی.....
۳۴۳.....	دیدگاه قرآن.....
۳۴۳.....	دیدگاه تورات.....

۳۴۳.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۳۴۴.....	سیمای یونس علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۳۴۴.....	روایات تفسیری اهل سنت، به ویژه الدر المنثور.....
۳۴۵.....	روایات تفسیری شیعه به ویژه نورالثقلین درباره دلیل حبس حضرت یونس در شکم ماهی.....
۳۴۷.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۳۵۰.....	نتیجه.....
۳۵۱.....	پذیرش توبه قوم حضرت یونس علیه السلام
۳۵۱.....	دیدگاه قرآن.....
۳۵۱.....	دیدگاه تورات.....
۳۵۲.....	مقایسه دو دیدگاه قرآن و تورات.....
۳۵۳.....	پذیرش توبه قوم یونس علیه السلام در تفاسیر اثری.....
۳۵۳.....	روایات تفسیری اهل سنت به ویژه الدر المنثور.....
۳۵۴.....	روایات تفسیری شیعه، به ویژه نورالثقلین.....
۳۶۰.....	نقد و بررسی روایات تفسیری فریقین، با توجه به مفهوم اسرائیلیات.....
۳۶۲.....	نتیجه.....

خاتمه

۳۶۴.....	خلاصه و نتیجه گیری.....
۳۶۵.....	پیشنهادها.....
۳۶۶.....	کتابنامه.....